קיצור שלחן ערוך — הלכות לולב ושאר המינים

כְּבָר נָהֲגוּ יִשְׂרָאֵל, שֶׁמִּי שֶׁהוּא קוֹנֶה אֶתְרוֹג וְלוּלָב וְהוּא אֵינוֹ מֵבִין, מַרְאֶה אוֹתָן לְמוֹרֶה הוֹרָאָה אִם הֵם כְּשֵׁרִים אוֹ לֹא, כִּי יֵשׁ הַרְבֵּה חִלּוּקֵי דִינִים. וְיֵשׁ לְהַדֵּר לִקְנוֹת לוּלָב חָדָשׁ, כִּי לוּלָב הַיָּבֵשׁ אֵינוֹ כָּשֵׁר אֶלָּא בִּשְׁעַת הַדְּחָק. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דְּכֹל שֶׁכָּלְתָה הַיַּרְקוּת שֶׁבּוֹ, הֲוֵי יָבֵשׁ. שִׁעוּר הַלּוּלָב, שֶׁתִּהְיֶה הַשִּׁדְרָה חוּץ מִן הָעֲלִיוֹנִים, אַרְבָּעָה טְפָחִים. וּבִשְׁעַת הַדְּחָק, שְׁלֹשָׁה עָשָׂר אֲגוּדָלִין וּשְׁלִישׁ גּוּדָל סַגִּי.

הַהֲדַס צָרִיךְ לִהְיוֹת מְשֻׁלָּשׁ, דְּהַיְנוּ שֶׁיּוֹצְאִין בּוֹ מִכָּל קֶן וָקֶן שְׁלֹשָׁה עָלִין בְּשׁוּרָה אַחַת בְּשָׁוֶה, שֶׁלֹּא יִהְיֶה אֶחָד גָּבוֹהַּ אוֹ נָמוּךְ מֵחֲבֵרָיו. וּצְרִיכִין שֶׁיִּהְיוּ הָעֲלִין חוֹפִין אֶת עֵצוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁרֹאשׁ כָּל עָלֶה, יַגִּיעַ לְמַעְלָה מֵעֻקְצָהּ שֶׁל הָעֲלֶה שֶׁלְּמַעְלָה. וּבְתוֹךְ אֵלּוּ הַהֲדַסִּים הַמּוּבָאִים מִמֶּרְחָק, בְּדֹחַק שֶׁיִּמָּצְאוּ כְּשֵׁרִים, וּצְרִיכִין לְבָרְכָם. וְהַיָּרֵא דְבַר ה', יְהַדֵּר לִקְנוֹת הֲדַסִּים לַחִים יְרֻקִּים מְשֻׁלָּשִׁים וּמְהֻדָּרִים. וְהַגְּדֵלִים בִּמְדִינָתֵנוּ, צְרִיכִין לְדַקְדֵּק בָּם אִם אֵינָם מֻרְכָּבִים, וְאִם לֹא גָּדְלוּ בְּעָצִיץ שֶׁאֵינוֹ נָקוּב. וְכֵן צְרִיכִין לְדַקְדֵּק בָּזֶה בַּלּוּלָבִין הַגְּדֵלִים בִּמְדִינָתֵנוּ. אִם אֵין בְּנִמְצָא הֲדַסִּים מְשֻׁלָּשִׁים, יִטֹּל שֶׁאֵינָם מְשֻׁלָּשִׁים, וְלֹא יְבָרֵךְ.

שִׁעוּר הַהֲדַס, שְׁלֹשָׁה טְפָחִים. וּבִשְׁעַת הַדְּחָק, סַגִּי בַּעֲשָׂרָה גּוּדָלִין. וְיִהְיֶה כָּל הַהֲדַס מִלְּמַטָּה עַד לְמַעְלָה, מְשֻׁלָּשׁ. וּבִשְׁעַת הַדְּחָק, אִם לְמַטָּה הַמָּעָט אֵינוֹ מְשֻׁלָּשׁ, וְהָרֹב שֶׁלְּמַעְלָה מְשֻׁלָּשׁ, גַּם כֵּן כָּשֵׁר. צְרִיכִין לְדַקְדֵּק, שֶׁלֹּא יִשְׁרוּ הֶעָלִין מִן הַהֲדַס, כִּי אִם נָשְׁרוּ אֲפִלּוּ מִקְצָת עָלִין, יֵשׁ כַּמָּה חִלּוּקֵי דִינִים, וּצְרִיכִין לַעֲשׂוֹת שְׁאֵלַת חָכָם.

צְרִיכִין לְהַשְׁגִּיחַ, שֶׁלֹּא יֵהָא נִקְטָם רֹאשׁוֹ, דְּהַיְנוּ רֹאשׁ הָעֵץ. וְאִם אֵין לוֹ רַק קְטוּמִים, יַעֲשֶׂה שְׁאֵלַת חָכָם. אֲבָל הָעֲנָפִים הַקְּטַנִּים שֶׁיּוֹצְאִין בֵּין הַקְּנִים, צְרִיכִים לְקָטְטָם אוֹתָם, שֶׁלֹּא יַפְסִיקוּ בֵּין הַקְּנִים

הָעֲרָבָה, יְדוּעָה. הֶעָלֶה מָשׁוּךְ, וּפִיו חָלָק, וְהַקָּנֶה אָדֹם. וַאֲפִלּוּ בְּעוֹדוֹ יָרוֹק, כָּשֵׁר, כֵּיוָן שֶׁכְּשֶׁהוּא שׁוֹהֶה בָּאֵילָן, מִתְאַדֵּם. וְרֹב מִין זֶה גָּדֵל אֵצֶל הַנְּחָלִים, וְעַל כֵּן נִקְרָא עַרְבֵי נָחַל. וַאֲפִלּוּ הַגְּדֵלִים בְּמָקוֹם אַחֵר, כְּשֵׁרִים, אֶלָּא שֶׁאִם אֶפְשָׁר, יֵשׁ לְהַדֵּר לִקַּח מֵאוֹתָן הַגְּדֵלִים אֵצֶל נָחַל. שִׁעוּר הָעֲרָבָה, כְּשִׁעוּר הַהֲדַס.

עֲרָבָה שֶׁיָּבְשָׁה, אוֹ שֶׁנָּשְׁרוּ רֹב הֶעָלִין שֶׁלָּהּ, אוֹ שֶׁנִּקְטַם רֹאשׁ הָעֵץ שֶׁלָּהּ, פְּסוּלָה. וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דְּגַם אִם נִדַּלְדְּלוּ הֶעָלִין מִן הַקָּנֶה וּתְלוּיִים לְמַטָּה, פְּסוּלָה. וּצְרִיכִין לְהַשְׁגִּיחַ מְאֹד גַּם בָּעֲרָבָה, כִּי לִפְעָמִים מֻחֲמַת שֶׁתּוֹחֲבִין אוֹתָהּ אֶל הַלּוּלָב אוֹ עַל יְדֵי הַנַּעֲנוּעִין, נוֹשְׁרִין הֶעָלִין, וְאָז פְּסוּלָה.

צָרִיךְ לְזָהֵר שֶׁלֹּא יִקְצֹץ הַיִּשְׂרָאֵל בְּעַצְמוֹ מִן הָאֵילָן אֶחָד מֵאַרְבַּעַת הַמִּנִים לְצָרְכּוֹ, אֲפִלּוּ נָתַן לוֹ בַּעַל הַקַּרְקַע רְשׁוּת, אֶלָּא גּוֹי אוֹ יִשְׂרָאֵל אַחֵר יִקְצְצֵם וְיִקַּח מִמֶּנּוּ.

לוֹקְחִין שְׁלֹשָׁה בַּדֵּי הֲדַס וּשְׁנֵי בַּדֵּי עֲרָבָה, (וְאֵין לְהוֹסִיף), וְאוֹגְדִין אוֹתָם עִם הַלּוּלָב, שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּן אֲגֻדָּה אֶחָת. וּצְרִיכִין לְהַשְׁגִּיחַ שֶׁיִּהְיוּ כֻּלָּם כְּדֶרֶךְ גְּדִילָתָן, דְּהַיְנוּ מְקוֹם הַחֻתָּךְ לְמַטָּה, שֶׁאִם נִתְהַפֵּךְ אֲפִלּוּ רַק

בַּד אֶחָד, גַּם בְּדִיעֲבַד אֵינוֹ יוֹצֵא. וְיֵשׁ לֶאֱגוֹד אֶת הַהֲדַס מִימִין הַשִּׁדְרָה אֶל הַלּוּלָב, וְאֶת הָעֲרָבָה מִשְּׂמֹאלוֹ, דְּהַיְנוּ שֶׁכְּשֶׁיִּטֹּל אֶת הַלּוּלָב וְהַשִּׁדְרָה נָגֶד פָּנָיו, יִהְיֶה הַהֲדַס נֶגֶד יְמִינוֹ, וְהָעֲרָבָה נֶגֶד שְׂמֹאלוֹ. וְיִהְיוּ לְמַטָּה כֻּלָּם שָׁוִים, כְּדֵי שֶׁכְּשֶׁיִּטּוֹל אֶת הַלּוּלָב, יֹאחַז כֻּלָּם. וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לִרְאוֹת שֶׁיִּהְיֶה הַהֲדַס מְעַט גָּבוֹהַּ מִן הָעֲרָבָה. וְצָרִיךְ לְהַשְׁגִּיחַ שֶׁתֵּצֵא הַשִּׁדְרָה מִן הַלּוּלָב לְמַעְלָה מִן הַהֲדַס לְכָל הַפָּחוֹת טֶפַח. קוֹשֵׁר כֻּלָּם בְּיַחַד בְּקֶשֶׁר גָּמוּר, דְּהַיְנוּ שְׁנֵי קְשָׁרִים זֶה עַל גַּב זֶה. וּמִלְּבַד מַה שֶּׁקָּשַׁר אֵלּוּ הַמִּנִים בְּיַחַד, יַעֲשֶׂה עוֹד בַּלּוּלָב שְׁלֹשָׁה קְשָׁרִים, וְרַק טֶפַח אֶחָד מִן הַלּוּלָב לְמַעְלָה יִהְיֶה בְּלִי קֶשֶׁר, כְּדֵי לְכַסְּכֵּס בּוֹ בִּשְׁעַת הַנַּעֲנוּעִים. אִם יֵשׁ חוּט כָּרוּךְ עַל הַהֲדַס, צָרִיךְ לַהֲסִירוֹ קֹדֶם הָאֲגוּד, שֶׁלֹּא תְהֵא חֲצִיצָה. אִם הֻתְּרָה הָאֲגֻדָּה בְּיוֹם טוֹב, אָסוּר לְאָגְדָהּ בְּיוֹם טוֹב בְּקֶשֶׁר, אֶלָּא בַּעֲנִיבָה, אוֹ כְּמוֹ שֶׁנּוֹהֲגִין שֶׁכּוֹרְכִין סְבִיבוֹתָם וְתוֹחֲבִין רֹאשׁ הַכְּרִיכָה לְתוֹךְ הָעִגּוּל הַכָּרוּךְ.

עֲרָבָה שֶׁנִּתְלְשָׁה בְּיוֹם טוֹב, בֵּין בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן בֵּין בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי, אֲסוּרָה הַיּוֹם אֲפִלּוּ בְּטַלְטוּל בְּעָלְמָא, כִּי הִיא מֻקְצֶה גָּמוּר. וְאִם נִתְלְשָׁה בְּיוֹם טוֹב רִאשׁוֹן, כְּשֵׁרָה בְּיוֹם טוֹב שֵׁנִי. אַךְ אִם חָל יוֹם רִאשׁוֹן בַּשַּׁבָּת וְנִתְלְשָׁה, אֲסוּרָה גַּם בְּיוֹם שֵׁנִי. אִם הוּבְאוּ מִחוּץ לַתְּחוּם אֶתְרוֹג אוֹ שְׁאָר מִינִים, מֻתָּרִין לְטַלְטְלָן וְלָצֵאת בָּהֶם. אַךְ אִם אֵין הָעִיר מְתֻקֶּנֶת בְּעֵרוּבִין, אֲסוּרִין לְטַלְטֵל לַחוּץ מִן הַבַּיִת שֶׁהֵם שָׁם, וְיֵלְכוּ כֻּלָּם שָׁמָּה לָצֵאת בָּהֶם.

מִי שֶׁאֵין לוֹ כָּל אַרְבַּעַת הַמִּינִים מֻבְחָרִים, טוֹב לוֹ יוֹתֵר לָצֵאת בְּשֶׁל חֲבֵרוֹ (וְעַיֵּן סִימָן שֶׁלְּאַחַר זֶה סָעִיף ח). וּמִכָּל מָקוֹם מִצְוָה לוֹ שֶׁיִּהְיוּ לוֹ גַּם כֵּן אַרְבָּעָה מִינִים כְּפִי הַשָּׁגַת יָדוֹ לַעֲשׂוֹת בָּהֶם הַנַּעֲנוּעִים.